

Eesti kirjanduse lõppvooru küsimused / 2. aprill 2022

NR	KÜSIMUS	ÕIGE VASTUS
1.	<p>Kuulake Juhan Viidingu tekstile loodud laulu.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: a) Millisest majast laulus räägitakse? b) Nimetage Kivirähki näidend, mis räägib samast majast.</p>	<p><u>VASTUS</u>:</p> <p>a) Eesti draamateater – 1p b) „Vassiljev ja Bubõr ta tegid siia“ – 1p</p> <p>Max 2p</p>
2.	<p>Esimene Tammsaare kõrgperioodi kuuluv teos ilmus esmakordselt 1921. aastal. Mõni aasta hiljem kirjutas Tammsaare sama teksti veidi ümber ja teises trükis ilmus muudetud variant, mis ongi jäänud kõikide hilisemate trükkide aluseks. Algne tekst ilmus Eestis uuesti alles 2021. aastal koos Maarja Vaino kommentaaridega, tähistamaks „Juuditi“ esmailmumise 100. aastapäeva.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: a) Mis teosest on jutt ja b) miks kirjutas Tammsaare selle ümber, mida ta tekstis muutis?</p>	<p><u>VASTUS</u>: Tragöödia „Juudit“ „Juudit“ pidi ilmuma 1926. aastatel sarjas „Kirjandusklassikat koolinoortele“ (oli selle sarja 2. teos), Tammsaare vähendas näidendis erootilisi stseene, et see oleks sobiv noorsoole lugemiseks.</p> <p>a) „Juudit“ – 1p b) Õige põhjendus – 1p</p> <p>Max 2p</p>
3.	<p>Kivirähk on kirjutanud palju teoseid, kus tegelasteks on eesti kultuuritegelased, tihti on tema teostes seoseid ka Tammsaare loominguga.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: a) Nimeta 3 tegelast Kivirähki näidendis „Vaimude tund Koidula tänavas“. b) Missuguses Tammsaare teoses on ühe selle Kivirähki näidendi tegelasega samanimeline isik?</p>	<p><u>VASTUS</u>: Tammsaare ja Mati Undi vaimud ning kaasaegne tütarlaps Kristi („Tõe ja õiguse“ 3. osas on samanimeline tegelane)</p> <p>Tammsaare (vaim) – 1p Undi (vaim) / Mati Unt – 1p Kristi – 1p Kristi on ka tegelane TÕ III osas – 1p</p> <p>Max 4p</p>
4.	<p>Kivirähki näidendis „Vaimude tund Koidula tänavas“ kurdab Unt Tammsaarele, et talle pole veel muuseumi loodud ega ausammast püstitatud. Ka Kivirähkile pole veel ausammast pandud ega muuseumi loodud. Küll aga on mitmeid muuseumi loodud Tammsaarele ja ausambaidki on „Tõe ja õiguse“ autorile Eestis mitmeid püstitatud.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: Nimeta kõik Tammsaare muuseumid koos kohaga, kus need asuvad, ja nimeta ausambad, mis talle on püstitatud.</p>	<p><u>VASTUS</u>: Tammsaare muuseumid: Vargamäel, Kadriorus Koidula tn ja Punase Lageda külas Kaukaasias.</p> <p>Tammsaare ausambad: Albu vallamaja ees Järvemaal ja Tammsaare pargis Tallinnas</p> <p>Iga õige muuseum ja õige ausammas 1p (kokku 5p)</p> <p>Max 5p</p>

<p>5.</p>	<p>KÜSIMUS: Loe katkend läbi ja lisa tähtede asemele õiged nimed. Nimeta raamat, kust katkend pärineb, ja selle autor.</p> <p>Trööstitus meeleolus lonkisin ma koju ning leidsin eest terve oma perekonna – ema, A ja B, pluss lauatais küpsetatud põdraliha, millest B-l oli küll juba õnnestunud lai teerada läbi närida. Alguses arvasin, et jutuks tulevad taas karu pahateod ja kõrvalehüpped, mille suhtes mina kui ainus mees perekonnas pean seisukoha võtma. Seda ma küll ei tahtnud. Olin niigi väsinud ja musta masenduse küüsis, ma ei viitsinud päeva lõpetuseks veel rumala karuga jahmerdama hakata. Aga selgus, et sedapuhku polegi asi A aja B segastes armusuhetes. Olukord oli palju hullem. Ema oli näost valge ja kohe, kui ma sisse astusin, kargas ta mu juurde ja karjus: „Sa pead midagi tegema! C on ju ikkagi sinu pruut!“ Eriti täna õhtul, pärast kohtumist D-ga ning temalt saadud musi, ei hoolinud ma põrmugi vestlusest minu ja C suhete teemal. Ema oli aga niivõrd erutunud, et ma mõistsin – sedapuhku pole asi tillukestes titepükstes. Midagi õige halba pidi olema juhtunud.</p> <p>„Mis selle C-ga siis on?“ küsisin.</p> <p>„Teda tahetakse ohverdada!“ ütles A, silmad pisarais. „Kus sa ometi hulkusid terve päeva? Me oleme sind igalt poolt otsinud, B ronis isegi kuuse otsa ja vaatas, ega sind kusagilt ei paista, aga ta ei näinud sind. Kus sa olid?“</p> <p>„See pole praegu tähtis,“ ütlesin mina. „Räägi parem, mis tähendab ohverdada. Kes keda ohverdab ja kellele?“</p> <p>„Heldeke, eks muidugi E, see kuri inimene!“ vastas ema. „Kes siis muu? Eks ta ole endale pähe võtnud, et meie elu siin metsas enne paremaks ei lähe, kui haldjad on saanud ohvriks noore neitsi. Hull vanamees! Mis meie elul viga on? Liha on laual, kõht on täis – mis sa inimene veel tahad? Aga näe, temal on ikka vähe. Ja kuna C on ainuke noor neitsi siin metsas, siis valitigi tema välja. Küll on õnn, et sina, A, kenasti mehel oled! Väga hea, et sa endale selle armsa B-kese leidsid!“</p> <p>„Aitäh, emake,“ tänas B vaguralt, katkestamata kondi närimist.</p> <p>„Mida F ja G selle kohta ütlevad?“ küsisin jahmunult. „C on ju nende tütar.“</p> <p>Seda lugu jutustas teoses H.</p>	<p>VASTUS:</p> <p>A – Salme – 1p B – Mõmmi – 1p C – Hiie – 1p D – Magdaleena – 1p E – Ülgas – 1p F – Tambet – 1p G – Mall – 1p H – Leemet – 1p</p> <p>Raamat on „Mees, kes teadis ussisõnu“ (1p) ja autor on Kivirähk (1p)</p> <p>Max 10p</p>
-----------	--	--

6.	<p>Tammsaare abiellus 13. märtsil 1920. aastal Käthe Veltmanniga. Kihlumise tõttu kolis kirjanik 1919 Koitjärvelt Tallinna, elati erinevates üürikorterites. Tammsaare ja Käthe esimene ühine elukoht oli Õuna tänavas Sibulakülas. Juhuslikult elas samal ajal samal krundil olevas majas abielupaar, kellel 19.02.1920 sündis poeg, kellest hiljem kujunes samuti kuulus eesti kirjanik.</p> <p><u>KÜSIMUS:</u> Kes oli see tuntud eesti kirjanik, kes sündides elas Tammsaare naabermajas?</p>	<p><u>VASTUS:</u> Jaan Kross Krossi memuaarteos „Kallid kaasteelised“ algab stseeniga, kuidas ta vanemad aknast vaatavad, kuidas Käthe ja Tammsaare maja ees kurameerivad.</p> <p>Jaan Kross – 2p</p> <p>Max 2p</p>
7.	<p>Tammsaare muuseum, Vikerraadio ning Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing korraldasid 2016. aastal hääletuse „Kes on sinu lemmiktegelane „Tões ja õiguses“?“, millega tähistati 90 aasta möödumist „Tõe ja õiguse“ ilmumisest. 30. oktoobril 2016 algusega kell 13 kuulutati Solarise Apollo raamatupoes välja rahvahääletuse tulemused.</p> <p><u>KÜSIMUS:</u> Nimetage kolm enim hääli saanud lugejate lemmiktegelast romaanist „Tõde ja õigus“.</p>	<p><u>VASTUS:</u> Lugejate lemmikuks tunnistati Krõõt, väga pika vahemaaga sai teise koha Pearu ning kolmanda Indrek.</p> <p>Krõõt – 1p Pearu – 1p Indrek – 1p</p> <p>Max 3p</p>
8.	<p>Ajaks, kui Andrus Kivirähk tähistas Eesti Draamateatris oma 50. sünnipäeva, oli seal lavastatud 21 tema näidendit.</p> <p><u>KÜSIMUS:</u> Mis pealkirja kandis esimene draamateatris lavastatud Kivirähki näidend ja kes selle lavastas?</p>	<p><u>VASTUS:</u></p> <p>„Jalutuskäik vikerkaarel“ – 1p Lavastaja oli Mati Unt – 1p</p> <p>Max 2p</p>
9.	<p>Tammsaare abikaasa Käthe oli keerulise iseloomuga naine, kes elas kirjanikust mehe loomingule sügavalt kaasa. Teadaolevalt ei meeldinud Käthele kaks naiskarakterit Tammsaare loomingust.</p> <p><u>KÜSIMUS:</u> Missugused naistegelased Tammsaare loomingust Käthele ei meeldinud ja miks?</p>	<p><u>VASTUS:</u></p> <p>Käthele ei meeldinud kaks naistegelast Tammsaare loomingust: Kõrboja Anna, kelle prototüübi Leeni Ploompuu suhtes ta ilmselt armukade oli, ja Indreku naine Karin „Tõe ja õiguse“ IV osast, kes Käthe sõnul üldse tema olemust ei meenutanud, kuigi lugejad neid samastasid.</p> <p>Kõrboja Anna 1p + õige põhjendus 1p Karin Paas 1p + õige põhjendus 1p</p> <p>Max 4p</p>

10.	<p>KÜSIMUS: Korrigeeri A. Kivirähki teoste pealkirjad. Ükski sõna pole liigne ja pealkirjade arv jääb samaks.</p> <p>„Vargamäe Voldemar“, „Aabitsa Luts“, „Kevadine kartulisalad“, „Kaelkirjak ja liblikas“, „Sarvedega loom“, „Šokolaad“, „Sinine kukk“, „Eesti vanad ja noored“, „Karneval ja matus“, „Sibulad“.</p>	<p>VASTUS:</p> <p>„Vargamäe vanad ja noored“ „Voldemar“ „Kevadine Luts“ „Karneval ja kartulisalad“ „Sibulad ja šokolaad“ „Kaelkirjak“ „Liblikas“ „Aabitsa kukk“ „Sinine sarvedega loom“ „Eesti matus“</p> <p>Iga õige pealkiri 1p; max 10p</p>
11.	<p>KÜSIMUS: Kirjuta iga tsitaadi järele Tammsaare teos, kust järgmised tsitaadid pärinevad:</p> <p>1) Vangirauad olgu noorte tarvis, sest nemad lähevad muidu paha peale. Noor on kui ahne loom, kes jookseb ringi, silmad kirges peas.</p> <p>2) Ükski ei armasta eestlast, eestlane isegi ei armasta. Venelane armastab venelast, sakslane sakslast, lätlanegi armastab pisut lätlast, aga eestlane eestlast ei armasta, tema armastab venelast ja sakslast — niisuke on eestlane.</p> <p>3) Lõhnast heldununa, ärritatuna pöördus poiss ja oli valmis lähema õie poole kummarduma, aga jahmatades jäi ta paigale ja ta palgilt kustus leegitsev jumi: liblikat püüdes oli ta kõik lilled ära tallanud. Nukralt istus poiss maha ja hakkas kibedasti nutma: ta armastas ju lillesid nii väga ja oleks neid heameelele noppida.</p> <p>4) Matemaatika nõuab kainet pead, sest matemaatika on ju ise nagu üks klaas viina teise järele.</p> <p>5) Noored tüdrukud armastavad ju nukke, koeri, kassegi, kui pole veel meest, keda armastada, ja kui naine jääb vanaks, nii et meeste armastust enam kuskilt võtta ei ole, siis hakkab ta jällegi koeri ja kasse armastama, sest et armastama peab.</p> <p>6) Ma usun neid ridu kirjutades üsna kindlasti, et ma armastasin Teid juba enne meie tutvumist, ainult et ma veel ei teadnud, et just Teie see olete, keda ma armastan.</p>	<p>VASTUS:</p> <p>1) „Tõde ja õigus“ V osa 2) „Tõde ja õigus“ II osa 3) „Poiss ja liblik“ 4) „Tõde ja õigus“ II osa 5) „Elu ja armastus“ 6) „Ma armastasin sakslast“</p> <p>Iga õige teos 1p;</p> <p>Max 6p</p>

12.	<p>Kivirähk on kirjutanud palju näidendeid, kuid mõned neist on ta ka ise lavastanud, viimase neist lavastas Kivirähk oma 50. sünnipäeva tähistamiseks.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: Missuguse näidendi lavastas Kivirähk oma 50. sünnipäeva puhul ise draamateatris ja kes olid selles näidendis peategelased?</p>	<p><u>VASTUS</u>:</p> <p>„Keiserlik kokk“ – 1p Friedebert ja Elo Tuglas – 1p</p> <p>Max 2p</p>
13.	<p>7. juunil 1919 sõitis Käthe Veltmann Koitjärvele külla oma hilisemale abikaasale Anton Hansen Tammsaarele. Rongiga Aegviitu sõites oli Käthel kaasas korv, milles oli ka värske ajaleht Sotsiaaldemokraat.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: Miks oli Käthel maale sõites kaasas ajalehe Sotsiaaldemokraat värske number?</p>	<p><u>VASTUS</u>: Käthe oli Tammsaare teadmata pannud Sotsiaaldemokraati teate enda ja kirjaniku abiellumise kohta, mis sel hetkel tõele ei vastanud. Käthe ja Anton abiellusid alles 13. märtsil 1920.</p> <p>Õige vastus max 2p</p>
14.	<p><u>KÜSIMUS</u>: Lisa tegelastele õige perekonnanimi:</p> <p>Pearu („Tõde ja õigus“) Anna („Kõrboja peremees“) Indrek („Tõde ja õigus“) Hr Rudolf („Elu ja armastus“)</p> <p>Voldemar („Voldemar“) Erika („Liblikas“) Voldemar („Puulased ja tohtlased“) Oskar („Sinine sarvedega loom“)</p>	<p><u>VASTUS</u>:</p> <p>Pearu („Tõde ja õigus“) – Murakas Anna („Kõrboja peremees“) – Kivirist Indrek („Tõde ja õigus“) – Paas Hr Rudolf („Elu ja armastus“) – Ikka</p> <p>Voldemar („Voldemar“) – Panso Erika („Liblikas“) – Tetzky Voldemar („Puulased ja tohtlased“) – Kallela Oskar („Sinine sarvedega loom“) – Kallis</p> <p>Iga õige perekonnanimi 1p Max 8p</p>
15.	<p>Andrus Kivirähki teoses „Rehepapp“ on katk väga kaval ja moondab ennast korduvalt, et inimeste juurde pääseda kurja tegema.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: Nimeta kõik variandid, kellena katk romaanis esines.</p>	<p><u>VASTUS</u>: Noor neiu, valge kits, hõberubla, valge siga</p> <p>Iga õige vastus 1p Max 4p</p>
16.	<p><u>KÜSIMUS</u>:</p> <p>a) Missugusest koolist on Tammsaare ja Kivirähk saanud keskhariduse (või sellega võrdse astme hariduse)?</p>	<p><u>VASTUS</u>:</p> <p>a) Tammsaare õppis Tartus Hugo Treffneri gümnaasiumis (kuigi lõputunnistuse sai Narvas) ja Kivirähk Tallinna 32. Keskkoolis.</p>

	<p>b) Missuguses koolides on Tammsaare ja Kivirähk omandanud kõrgharidust?</p>	<p>b) Tammsaare õppis Tartu Ülikoolis, läbis terve stuudiumi, aga pidi vahetult enne lõpetamist tuberkuloosi tõttu kooli pooleli jätma; Kivirähk on 1993 lõpetanud Tartu Ülikooli ajakirjanduse erialal.</p> <p>Treffneri Gümnaasium + Tln 32. Kk – 1 + 1p Tartu Ülikool x 2 – 1 + 1p Max 4p Lisapunkt Narva eest – 1p</p>
17.	<p>Ühest Tammsaare romaanist on tehtud ETV-s telelavastus. Samast teosest kirjutas Kivirähk Tammsaare romaanile toetudes näidendi, mis lavastati Endlas 2018. aastal ja milles peaosas mängis Märt Avandi.</p> <p><u>KÜSIMUS:</u> a) Missugusest Tammsaare romaanist on tehtud telelavastus ja b) missugused eesti näitlejad mängisid selles kahte peaosas?</p>	<p><u>VASTUS:</u></p> <p>a) „Elu ja armastus“ – 1p seriaali nimi oli „Rudolf ja Irma“</p> <p>b) Evald Hermaküla – 1p Elle Kull – 1p</p> <p>Max 3p Lisapunkt seriaali nime eest – 1p</p>
18.	<p><u>KÜSIMUS:</u> Kirjuta iga tsitaadi järel Kivirähki teos, kust järgmised tsitaadid pärinevad:</p> <p>1) Jumal on määranud inimesed mööda maanteed astuma, aga mina sülitan sellele ja turnin trossil.</p> <p>2) Pähe õpitud luuletust võib lugeda igaüks ja kellele tahes, kuid oma loodud värsid pühendatakse vaid ühele ainsale inimesele. Seetõttu on nad ülimalt väärtuslikud.</p> <p>3) Ebameeldivad asjad on nagu vihm: kunagi nad meile kaela tulevad, aga sellepärast pole mõtet muretseda seni kuni päike paistab.</p> <p>4) See on meie, eestlaste õnnetus, et totraid on palju. Siuksed teevad tervele rahvale häbi.</p> <p>5) Ebaõnn tuleb nagu kibe rohi alla neelata.</p> <p>6) Rein Kamm tundis korraga, et tore oleks minna maailmareisile. See mõte tuli tõesti äkki, tegelikult oli ta ju teel töölt koju, keeras nagu ikka ümber kollase maja nurga ja nägi enda ees tuttavat peatänavat. Autosid oli palju, tiptund ju. Ega nad kuigi kiiresti sõita ei saanudki, venisid paari meetri kaupa, siis jäid jälle jõnksatades seisma.</p>	<p><u>VASTUS:</u></p> <p>1) „Liblikas“</p> <p>2) „Rehepapp“</p> <p>3) „Mees, kes teadis ussisõnu“</p> <p>4) „Rehepapp“</p> <p>5) „Pagari piparkook“</p> <p>6) „Maailma otsas“</p> <p>Iga õige teos 1p;</p> <p>Max 6p</p>

19.	<p>Andrus Kivirähk on pikka aega teinud Raadio2-s aktuaalsetest päevaprobleemidest rääkivat saadet.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: a) Mis on selle saate nimi, b) kes on Andrus Kivirähki kaassaatejuht ja c) mis on Andrus Kivirähki koera nimi, kellest ta selles saates tihti räägib?</p>	<p><u>VASTUS</u>: Saade on Rahva Oma Kaitse, kaassaatejuht on Mart Juur ja koera nimi on Robin.</p> <p>a) Rahva Oma Kaitse – 1p b) Mart Juur – 1p c) Robin – 1p</p> <p>Max 3p</p>
20.	<p>Kivirähki teostes on palju viiteid Tammsaare loomingule.</p> <p><u>KÜSIMUS</u>: a) Nimetage Tammsaare ja Kivirähki teos, mis on peaaegu sama pealkirjaga. b) Lisaks nimetage, kes on tegelased Tammsaarel ja kes Kivirähkil selles teoses, mis on neil väga sarnase nimega.</p>	<p><u>VASTUS</u>: Tammsaare „Vanad ja noored“ Kivirähk „Vargamäe vanad ja noored“ Tammsaarel on noorpõlves kirjutatud külarealistlik jutustus, tegelasteks eestlasest külarahvas; Kivirähki teoses on tegelasteks Eesti poliitikud (Savisaar, Parts, Ojuland jms)</p> <p>a) T „Vanad ja noored“ – 1p b) tegelased külarahvas – 1p</p> <p>a) K „Vargamäe vanad ja noored“ – 1p b) tegelased Eesti poliitikud – 1p</p> <p>Max 4p</p>
		KOKKU max 86p

Žüriil on õigus anda lisapunkte, kui mõni vastus on põhjalikum kui ette nähtud.